

1. Опис навчальної дисципліни

В основу курсу «Історична граматики основної (польської) мови» покладено досягнення сучасної лінгвістичної думки щодо механізму розвитку мовної системи, синхронії та діахронії мовних явищ, взаємозалежності та взаємовпливів мовних підсистем, системного підходу до опису мовних явищ, кореляції кількісних та якісних чинників, ролі позамовних факторів на переломних етапах розвитку мови. Велика увага приділяється старим текстам, які безпосередньо відображають розвиток системи стилів у польській мові, її регіональні відмінності, наслідки контактів з іншими мовами і формування норми загальнопольської мови.

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	<p style="text-align: center;"><u>Галузь знань</u> 03 Гуманітарні науки (шифр, назва)</p> <p style="text-align: center;">Спеціальність 035 Філологія (шифр і назва)</p>	Нормативна	
Модулів – 1	<p style="text-align: center;">Спеціалізація 035.033 Слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – польська (шифр і назва)</p>	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		2-й	
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____		Семестр	
Загальна кількість годин – 90		3-й	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 3,7	Освітній рівень: Бакалавр	Лекції	
		16 год.	
		Практичні, семінарські	
		16 год.	
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
58 год.			
Індивідуальні завдання: - год.			
Вид контролю: іспит			

2. Мета й завдання навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Історична граматики основної (польської) мови» складається з двох тісно взаємопов'язаних частин – теоретичної та практичної.

Мета теоретичної частини зазначеної навчальної дисципліни полягає в ознайомленні студентів із тенденціями розвитку польської мови, починаючи від дописемної епохи, закінчуючи сучасним станом мовної системи, та їх наслідками.

Мета практичної частини полягає в залученні студентів до роботи з писемними текстами, які є джерелами вивчення історичної граматики польської мови.

Для досягнення мети навчальної дисципліни «Історична граматики основної (польської) мови» в процесі її викладання необхідно вирішити такі *завдання*:

- 1) донести до студентів важливість вивчення дисциплін діахронічного мовознавства для розвитку мовної свідомості філолога як фахівця;
- 2) представити виникнення історичної граматики польської мови як самостійної наукової дисципліни, методів її дослідження;
- 3) висвітлити місце і зв'язок історичної граматики польської мови як науки в комплексі наук, з яких складається мовознавство;
- 4) представити внутрішній розвиток мовної системи;
- 5) на основі розгляду епох розвитку польської мови розвинути у студентів уміння реєструвати і класифікувати системні мовні зміни на практиці;
- 6) навчити студентів чіткому сприйняттю і правильному використанню детального аналізу системних мовних явищ, законів і тенденцій розвитку мовної системи для розуміння її сучасного стану;
- 7) навчити студентів застосовувати правила транскрипції текстів на практиці: у процесі аналізу художніх текстів різних епох, запропонованих викладачем та обраних самостійно.

В результаті вивчення курсу студент повинен

знати:

- періодизацію історії розвитку польської мови;
- тенденції розвитку морфологічного, словотвірного та синтаксичного рівнів польської мови дописемного періоду, старопольської мови, т.зв. середньопольського періоду й т.зв. новопольської доби;
- закономірності та особливості розвитку польської мови.

уміти:

- аналізувати фонетичну систему польської мови, зміни в морфології, словотворі та синтаксисі польської мови дописемного періоду, старопольської мови, т.зв. середньопольського періоду й т.зв. новопольської доби;
- застосовувати правила та особливості діахронічного аналізу різних видів художнього історичного тексту;
- проектувати результати аналізу на сучасний стан розвитку мовної системи.

Програмні результати:

ПНР 5. Раціонально організовувати власну навчальну та науково-професійну діяльність, вміння ефективно будувати стратегію саморозвитку та професійного вдосконалення.

ПНР 7. Уміти співпрацювати та комунікувати у колективі.

ПНР 11. Знати та уміти реалізовувати у практичній діяльності норми української та польської літературної мови, а також різних стилів мовлення.

ПНР 12. Знати історію польської мови.

Змістовий модуль 1. Періодизації історії розвитку польської мови. Дописемний період. Спадщина з праслов'янської мови та процеси, зароджені безпосередньо у польській мові. Писемний період. Старопольська доба (XII-XV ст.).

Тема 1. Історична граматики як навчальна дисципліна. Періодизації історії розвитку польської мови. Дописемний період. Тенденції розвитку фонетичної системи польської мови VI-XII ст.

Długosz-Kurczabowa K., Dubisz S. Gramatyka historyczna języka polskiego. – Warszawa, 2006.

Тема 2. Тенденції розвитку морфологічного, словотвірного та синтаксичного рівнів польської мови дописемного періоду. Спадщина з праслов'янської мови та процеси, зароджені безпосередньо у польській мові.

1. *Długosz-Kurczabowa K., Dubisz S. Gramatyka historyczna języka polskiego. – Warszawa, 2006.*

2. *Walczak B. Zarys dziejów języka polskiego. – Wrocław, 1999.*

Тема 3. Писемний період. Старопольська доба (XII-XV ст.). Проблеми визначення походження і початкового розвитку літературного різновиду т.зв. загальнопольської мови. Характеристика фонетичної системи старопольської мови.

Klemensiewicz Z., Lehr-Splawiński T., Urbańczyk S. Gramatyka historyczna języka polskiego. – Warszawa, 1965.

Тема 4. Тенденції розвитку морфологічного, словотвірного та синтаксичного рівнів старопольської мови.

1. *Urbańczyk S. Prace z dziejów języka polskiego. Wrocław – Warszawa – Kraków – Gdańsk, 1979.*

2. *Pisarkowa K. Historia składni języka polskiego. – Wrocław, 1984.*

Змістовий модуль 2. Зміни у фонетичній системі польської мови, морфології, словотворі та синтаксисі польської мови у середньопольську й новопольську добу.

Тема 5. Особливості розвитку морфологічного, словотвірного рівнів польської мови т.зв. середньопольського періоду.

Dubisz S. Język – historia – kultura. (Wykłady, studia, analiza). – Warszawa, 2002.

Тема 6. Особливості розвитку синтаксичного рівня польської мови т.зв. середньопольського періоду.

1. *Długosz-Kurczabowa K., Dubisz S. Gramatyka historyczna języka polskiego. – Warszawa, 2006.*

2. *Walczak B. Zarys dziejów języka polskiego. – Wrocław, 1999.*

Тема 7. Зміни у фонетичній системі польської мови у т.зв. новопольську добу.

Długosz-Kurczabowa K., Dubisz S. Gramatyka historyczna języka polskiego. – Warszawa, 2006.

Тема 8. Розвиток граматичної системи мови в т.зв. новопольську добу.

1. *Klemensiewicz Z., Lehr-Splawiński T., Urbańczyk S. Gramatyka historyczna języka polskiego. – Warszawa, 1965.*

2. *Długosz-Kurczabowa K., Dubisz S. Gramatyka historyczna języka polskiego. – Warszawa, 2006.*

4.

Структура навчальної дисципліни

I семестр

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
л		п	л а б	ін д	ср	л		п	лаб	ін д	ср	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Періодизації історії розвитку польської мови. Дописемний період. Спадщина з праслов'янської мови та процеси, зароджені безпосередньо у польській мові. Писемний період. Старопольська доба (XII-XV ст.).												
Тема 1.	12	2	2			8						
Тема 2.	12	2	2			8						
Тема 3.	13	2	2			9						
Тема 4.	9	2	2			5						
Разом—зм. модуль 1	46	8	8			30						
Змістовий модуль 2. Зміни у фонетичній системі польської мови, морфології, словотворі та синтаксисі польської мови у середньопольську й новопольську добу.												
Тема 5.	12	2	2			8						
Тема 6.	10	2	2			6						
Тема 7.	11	2	2			7						
Тема 8.	11	2	2			7						
Разом—зм. модуль 2	44	8	8			28						
Усього годин	90	16	16			58						

5.

Теми практичних занять

I семестр

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Аналіз фонетичної системи та змін, що відбувалися у ній на ґрунті польської мови VI-XII ст.	2
2	Аналіз змін у морфології, словотворі та синтаксисі польської мови дописемної доби.	2
3	Розгляд змін у системі голосних та приголосних звуків старопольської мови.	2
4	Аналіз морфологічних, словотвірних та синтаксичних інновацій у старопольській мові.	2
5	Аналіз фонетичної системи та змін, що відбувалися на ґрунті польської мови у т.зв. середньопольську добу.	2
6	Аналіз змін у морфології, словотворі та синтаксисі польської мови т.зв. середньопольської доби.	2
7	Розгляд змін у системі голосних та приголосних звуків новопольської доби.	2
8	Аналіз змін у морфології, словотворі та синтаксисі польської мови т.зв. новопольської доби.	2
	Разом за I семестр	16

6.

Самостійна робота 1 семестр

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (денне)	Кількість годин (заочне)
1	Походження польської мови й методологія дослідження.	8	
2	Виконання вправ (історична фонетика).	4	
3	Місце польської мови серед інших слов'янських мов.	4	
4	Основні джерела вивчення історії польської мови.	6	
5	Виконання вправ (історична морфологія).	3	
6	Історія становлення польської графіки та орфографії.	5	
7	Характеристика наголосу в польській мові.	4	
8	Депалаталізація губних приголосних.	4	
9	Виконання вправ (історична дериватологія).	3	
10	Позиційні фонетичні зміни, зафіксовані в пам'ятках польської мови	10	
11	Виконання вправ (історичний синтаксис).	3	
12	Виконання вправ.	4	
	Разом за I семестр	58	

7. Методи навчання

Курс «Історична граматики основної (польської) мови» передбачає використання порівняльно-історичного методу дослідження систем мовних фактів чи явищ (наприклад, системи фонем, системи граматичних форм старопольської мови, середньопольського періоду, новопольської доби).

8. Методи контролю та розподіл балів, що присвоюються студентам

Поточний контроль та самостійна робота			Іспит	Сума
Контрольні роботи	Домашні завдання, активність	Відвідування		
Старопольська доба – 11 балів Середньопольська доба – 12 балів Новопольська доба – 12 балів	Виконання самостійних завдань та активність на занятті – 10 балів	5 балів	50	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності		Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
			для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100		A	відмінно	Зараховано
81-89		B	добре	
71-80		C		
61-70		D	задовільно	
51-60		E		
21-50		FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-20		F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

9. Рекомендована література

Базова література

1. *Długosz-Kurczabowa K., Dubisz S.* Gramatyka historyczna języka polskiego. – Warszawa: Wydawnictwo UW, 2021.
2. *Długosz-Kurczabowa K., Dubisz S.* Gramatyka historyczna języka polskiego w testach, ćwiczeniach i tematach egzaminacyjnych. – Warszawa, 2006.
3. *Dubisz S.* Język – historia – kultura. (Wykłady, studia, analiza). – Warszawa, 2002.
4. *Klemensiewicz Z., Lehr-Splawiński T., Urbańczyk S.* Gramatyka historyczna języka polskiego. – Warszawa, 1965.
5. *Lehr-Splawiński T.* Język polski. Pochodzenie, powstanie, rozwój. – Warszawa, 1978.
6. *Pisarkowa K.* Historia składni języka polskiego. – Wrocław, 1984.
7. *Urbańczyk S.* Prace z dziejów języka polskiego. Wrocław – Warszawa – Kraków – Gdańsk, 1979.
8. *Walczak B.* Zarys dziejów języka polskiego. – Wrocław, 1999.

Допоміжна література

9. *Bajerowa I.* Kształtowanie się systemu polskiego języka literackiego w XVIII wieku. – Wrocław, 1964.
10. *Klemensiewicz Z.* Historia języka polskiego. T.1. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1961.
11. *Klemensiewicz Z.* Historia języka polskiego. T.2. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1965.
12. *Rybicka H.* Z zagadnień szyku wyrazów w języku staropolskim. PJ, 1958. № 4, 5.
13. *Skubalanka T., Książyk-Bryłowa (red.)* Wariantywność polskiej fleksji. Wrocław, 1992.
14. *Sokołowska T.* Funkcje składniowe imiesłowów nieodmiennych w języku polskim XVII wieku. Wrocław, 1976.

14. Інформаційні ресурси

<https://e.4shared.com>

<https://philology.lnu.edu.ua/course/istorychna-gramatyka-osnovnoji-polskoji-movy>